

tilbageblivende Eiendom en Afrunding, der kan have stor Indflydelse paa dens Værdi.

Vi feile neppe, naar vi formene, at det fornemmelig er den Del af Lovforslaget, hvori denne Tanke nærmere udvikles (§§ 6—10), der giver det nye Forslag sit særpræg — Lovforslagets frivillige Afsnit, som det kaldes — og vi skulle derfor først tage Hensyn til samme.

Det lader sig da ikke negte, at denne Maade at stille Sagen paa er vel stiftet til at fjerne Tvivl, om det, der bydes Godseierne som Erstatning for den afgivne Fjerdedel, virkelig ogsaa indeholder „fuldstændig Erstatning“, idet de selv gjøres til Dommere over dette Spørgsmaal, og at den ligeledes betager Loven en Del af dens tvingende Karakter, medens der jo dog endnu stedse i Formaalets Tjeneste, at naa til Indførelse af Selveiendom, udøves et Tryk paa Eieren, der veed, at de fæstede Gaarde efter 1ste April 1874 skulle sælges og ikke længer kunne bortfæstes (§ 1). Men det Spørgsmaal bliver dog endnu tilbage, om ikke de Fordele, som Lovforslaget tilbyder de Godseiere, der paatage sig den ovennævnte Forpligtelse, i sig ere saa betydelige, at de længt opveie Trykket, og om der derhos er nogen Udsigt til, at Staten eller vel rettere den Klasse af Medborgere, paa hvis Skuldre Lovforslaget lægger Udredelsen af Storstedelen af de Offre, der skulle tilbydes Godseierne, opnaar nogen Sikkerhed eller endog blot nogen Sandsynlighed for, at dermed det store Maal vil blive naaet, og Bøndergaardene bevarede for de hidtidige Brugere eller deres Familier. Det er i denne Henseende, at Flertallet nærer Tvivl om Hensigtsmæssigheden af Udkastets frivillige Afsnit.

Kommer det ikke til nogen Overenskomst med Familien, men Gaardene blive udbudte ved Auktion, sælges de fri for Fæstetvang (§ 9 Littr. a) og ville saaledes vinde i Værdi og fremkalde flere Eysthavende og høiere Bud. Men den Godseier, som underkaster sig Forpligtelsen til at sælge til Brugeren eller dennes Efterladte, vedligeholder derhos ikke blot den ved Loven af 19de Februar 1861 § 2 Godseierne hjemlede Ret til under visse Betingelser at indtage Bønderjord til fri Raadig-

hed som Hovedgaardsjord, men denne Ret udvides meget betydeligt, ikke blot derved, at Eieren for hver Gaard, han sælger til Brugeren eller deres Efterladte, kan udtage saameget Hartkorn, som svarer til en Niendedel af det Solgte, medens som bekendt Loven af 1861 gjør Præmien afhængig af, at der er blevet solgt mindst 9 Gaarde, men fornemmelig derved, at Eieren kan gjøre den samme Ret gjældende, om saa end Gaarden ved Auktionen gaar over til Fremmede. Og ikke nok hermed. § 9 Littr. d) tilsteder endvidere Jorddroppen et Valg mellem Udtagelsen af en saadan Niendedel til fuldkommen fri Jord, eller af saameget Hartkorn, som udgjør en Sjettedel af det Solgte, til Raadighed som over Jord, der er fri for Fæstetvang (Lov 19de Februar 1861 § 1). Retten til denne Indtagelse af Bønderjord kan derhos delvis benyttes paa begge Maader. — Det lader sig vel forstaa, saaledes som Mindretallet nærmere udvikler det i sine Bemærkninger til § 9, at et saadant Valg kan være af stor Betydning for Godseieren, der derved vinder saameget større Lethed ved Afrundelsen af den tilbageblivende Eiendom, og det er ogsaa muligt, at Tabet af det større Maal af Bønderjord vil kunne opveies derved, at denne i mange Tilfælde vil blive bortforpagtet til den forrige Brugere og saaledes dog bevares for de gamle Familier; men ligesom der ikke habes den allermindste Sikkerhed for dette Sidste, saaledes turde det dog vel være tvivlsomt, om det Dieblik, da hele Retssforholdet mellem Eiere og Fæstere skal finde sin endelige Afsløsning, er heldigt valgt til at bringe et saadant Forslag om Udvidelse af Godseiernes Ret til Udtagelse af Bønderjord under Forhandling, da det i ethvert Fald i Formen vil stille sig som et betydeligt nyt Offer, der skal bringes Eieren. Men ganske bortset herfra, saa indeholder efter vort Skøn et saaledes udvidet Tilbud til Godseieren — og det turde være Hovedsagen, — et afgjort Brud med hele Fortidens Opfattelse af disse Retssforhold. Det er en Sag saa gammel som hele Lovgivningens Duffe og Bestræbelse for, „at Bønden faar Eiendomsret paa en Maade, han kan være tjent med og holden ved“, at Lovgive-